

Aad Orgelist

Keerpunten in bewustwording

Persoonlijke toetsen
over leven, dood en maatschappij

Aad Orgelist: 'In onze dynamische samenleving met zijn stress en angst, worstelen veel mensen met hun identiteit over wie ze zijn of wat hun levensdoel is. Keerpunten in bewustzijn is een indringend verhaal waarin maatschappelijke en levensbeschouwelijke zaken sterk met elkaar zijn vervlochten.'

Was hij in zijn vorige boek "Is de aarde een slavenplaneet" al intensief bezig met de grote maatschappelijke vraagstukken en met de oplossing daarvan, in dit boek kiest de schrijver voor een meer toegankelijke vorm van bewustwording, namelijk de literaire vertelling. Het boek behandelt op speelse én indringende wijze en op een zeer persoonlijke manier veel zaken met betrekking tot leven, dood en maatschappij. Diep ontroerend zijn de passages waarin het sterven van zijn dochter en de geestelijke, emotionele en spirituele gevolgen daarvan voor zijn vrouw en hemzelf beschreven worden. Op oud-Griekse wijze worden wijsheden, kennis en persoonlijke ervaringen overgedragen tijdens wandelingen via dialogen over de diverse thema's. Je kunt er na lezing niet meer onderuit om de consequenties van ons menselijke handelen te erkennen. Dit boek geeft ontegenzegglijk een forse bijdrage aan bewustwording van de situatie waarin mens en wereld verkeert en vooral van wat jij als lezer en mens daarmee wilt en doet. Een absolute aanrader, waar je wel tijd voor dient te nemen.

Peter Geraedts

Een prachtig geschreven en indrukwekkend verhaal over de bewustwordingsontwikkeling van mens en maatschappij. Tal van actuele onderwerpen worden verhalend verteld, afgewisseld met mooie anekdotes. Het is vlot en duidelijk geschreven en boeit van begin tot eind.

Lisette Bollen

ISBN 978-94-92079-25-1

Uitgeverij Artscience
imprint van www.magisteruitgeverij.nl
NUR 740 (Mens en maatschappij)

Aad Orgelist

Keerpunten in bewustwording

Persoonlijke toetsen
over leven, dood en maatschappij

Uitgeverij Artcience

Aad Orgelist, *Keerpunten in bewustwording*

Copyright © 2018 Aad Orgelist & Uitgeverij Artscience

Omslag en opmaak: Ewout Storm van Leeuwen

Afbeelding op de omslag: Aad Orgelist: De overwereld (olieverf).

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd zonder schriftelijke toestemming van de uitgever.

Artscience is een imprint van Uitgeverij Magister.

magisteruitgeverij@gmail.com

www.magisteruitgeverij.nl (webwinkel)

NUR 740 (Mens en maatschappij)

ISBN 978.94.92079.25.1 (papieren uitgave)

ISBN 978.94.92079.26.8 (e-boek)

Inhoud

Voorwoord	6
Proloog: een blik in de eeuwigheid	7
1. Familieherinneringen	13
2. Het levenslot	24
3. Een wereld vol narcisten	38
4. Een parlementaire dictatuur	61
5. Dansen tussen de sterren	76
6. Keerpunten in bewustzijn	95
7. Een kleiner wordende wereld	115
8. Keerpunten in de geschiedenis	133
9. Ziekte en bewustzijn	155
10. Het geluid van stilte	178

Eerdere boeken van de auteur

Relevante boeken

Voorwoord

Bewustzijnsveranderingen verlopen soms heel ongemerkt, maar vaak gaat zo'n verandering gepaard met een grote schok. Vrijwel altijd gaat daaraan een heftige emotionele gebeurtenis vooraf, zoals ziekte, ongeval, overlijden of echtscheiding. Ook materiële zaken hebben de nodige impact, bijvoorbeeld door van de één op de andere dag zonder werk te komen, de hypotheek niet meer kunnen betalen of angst voor wat de toekomst brengen zal. Vanuit rouwverwerking is het belangrijk om verdriet niet weg te duwen, maar juist te omarmen en al die gevoelens bewust te ondergaan. Wegzakken in overmatige gevoelens van verdriet en angst trekt uiteindelijk het negatieve aan, waardoor men steeds dieper wegzakt in een poel van ellende. Pas op het moment dat je terugkijkt op zo'n periode waarin je een traumatische ervaring een plaats in je leven hebt kunnen geven, ontdek je dat je gedachtepatroon is veranderd en dat je handelen niet meer volgens de oorspronkelijke patronen plaatsvindt. Je ervaart dat leed niet bedoeld is om je te laten lijden, hoewel het in eerste instantie wel zo voelt, maar veel meer om je wakker te schudden en met een breder perspectief naar je zelf en de omgeving te kijken. Dat is de reden waarom ik dit boek heb geschreven, waarin wereldlijke zaken en geestelijke ervaringen vervlochten zijn. Uiteraard heb ik bij het schrijven van het boek uit eigen ervaringen geput, maar de personages zijn fictief.

Ruim 7 jaar geleden overleed mijn jongste dochter op 27-jarige leeftijd. Dit is een traumatische ervaring geweest en het gemis is groot, maar het spirituele inzicht dat mijn gezin en ik daarvoor in de plaats hebben gekregen verzacht de pijn van het verdriet. Onze dochter manifesteerde zich als entiteit en heeft op wonderlijke manieren kenbaar gemaakt dat de dood niet bestaat, dat het verder gaat in een onstoffelijke leven in een andere dimensie. Opvallend is dat veel oude geschriften en de kennis van enkele grote mediums opmerkelijk veel overeenkomsten vertonen over het leven na de dood. Ook die kennis heb ik als leidraad gebruikt voor dit boek.

Aad Orgelist

Proloog: een blik in de eeuwigheid

Volmaakte schepselen zijn we pas als we datgene wat we ‘vergangenheid’ noemen ervaren als levensgeluk.

(Willigis Jäger)

Achteraf bezien kondigde haar dood zich al enige weken aan. Plotse-ling kreeg ze aanvallen van ondraaglijke hoofdpijn. Haar huisarts weet dit aan stress. Ze had immers heel wat meegemaakt de afgelopen tijd. Van de één op de andere dag gaf ze haar goedbetaalde baan op om haar droom te volgen: een eigen bedrijfje voor danslessen en evenementen. Ze was zo lenig als een slang en had een natuurlijk ritme-gevoel. Dansen was haar lust en haar leven. Toen Zumba zijn intrede deed, was zij één van de eersten in Nederland die gecertificeerd was om daarin les te geven. Zij was in haar oude Volvo gestapt en naar Hamburg gereden om daar een Zumbacursus te volgen.

Het evenementenbureau deed ze samen met haar vriend. Eerder had hij haar ten huwelijk gevraagd. Zo’n drie weken voor de bruiloft verbrak zij echter de relatie. Dit was niet haar passionele liefde. Ze verweet zichzelf dat ze niet eerder een punt achter de relatie had gezet. Het valt ook wel te begrijpen dat het niet meevalt om als je vriend je met veel egards ten huwelijk vraagt, te zeggen: ‘Nee, nu even niet.’

Als vader vertelde ik haar dat ik het een moedige beslissing vond, omdat het niet goed voelt om met de nodige twijfels in het huwelijksbootje te stappen. Vaak komen er dan ook nog kinderen aan te pas, om van het huwelijk te redden wat er te redden valt. Maar zo’n relatie komt dan meestal in een nog dieper dal terecht. Door de knoop tijdig door te hakken getuigde ze van moed. De problemen hadden zich anders alleen maar verergerd. Ik kon uit ervaring spreken omdat ik zelf destijds de moed miste om voortijdig uit het huwelijksbootje te stappen, uiteindelijk liep deze relatie na nog geen twee jaar op de klippen. Van nature had Eveline een eigenzinnig temperament, ze was iemand

met een sterke persoonlijkheid die problemen niet uit de weg ging en je niet moest provoceren, want dan ontvlamde het vuur in haar. In gezelschap was ze nadrukkelijk aanwezig, iemand met wie je je niet zou vervelen. Zij verstond de kunst om ad rem te reageren wat bijdroeg aan haar bijzonder droge humor. Tijdens haar studietijd liep ze stage. De eerste dag op het werk was rond Kerstmis. Ineens werd ze omhelsd en gezoend door één van haar nieuwe collega's. Eveline reageerde verbaasd.

‘Dat mag hoor, kijk we staan onder de mistletoe, dat doen ze in films ook.’

‘Ja, maar dan zijn het knappe kerels.’

‘Jij bent zonder meer aangenomen,’ grinnikten haar collega's.

Ook op bekende clichés reageerde ze altijd heel assertief. Enkele dagen na de scheiding van haar partner, wandelde ze met een vriendin in de stad. Eveline was dol op kinderen en had de baby van haar vriendin in de armen. Tegen beter weten in vroeg een kennis, een jongeman van haar leeftijd: ‘Goh Eveline, ik wist niet dat je een kleintje had.’

‘Wil je soms zeggen dat jij een grote hebt,’ was haar prompte antwoord. Met het schaamrood op zijn kaken droop de jongeman af en de meiden liepen gierend van het lachen verder.

Vanaf haar prille jeugd was haar leven een spirituele zoektocht. Zij verdiepte zich in haar manier van leven en zocht bewust hoe ze kon leven in een verbond met de natuur en de aarde. Ze genoot een hogere technische opleiding maar had ook een brede interesse in natuurgeneeskunde en volgde een opleiding voor energetisch therapeut. Voor haar was het een kwestie van de balans zoeken tussen ratio en intuïtie. Het beangstigde haar soms dat het leven zo kwetsbaar was en in een ogenblik afgelopen kon zijn. Veel jonge mensen had ze al zien overlijden, recentelijk haar nichtje van amper 37 jaar.

Intuïtief wist ze dat ze zich in haar laatste levensfase bevond. Tijdens één van haar Zumbalessen beëindigde ze abrupt de les. Hevig geëmo-

tioneerde en met betraande ogen vroeg ze haar vriendin en vervangster om het stokje over te nemen. Ze had een visioen waargenomen dat haar een heftige voorspelling had gegeven. In de deuropening ontwaarde zij een gestalte in stralend wit licht. Intuïtief herkende ze de Engel des Doods en de boodschap die in haar gedachten werd gelegd. Zij wist dat ze spoedig zou sterven en haar ziel de aarde zou verlaten om over te gaan naar een andere dimensie. Hoewel ze over paranormale gaven beschikte, ze kon helderzien en -voelen, week deze schokkende gebeurtenis af van haar gebruikelijke bovennatuurlijke waarnemingen. Dit was zeker geen zinsbegoocheling. Het voelde beangstigend, alsof ze door het lot een wrede klap kreeg toegediend. Daags na deze ervaring uitte ze haar emotie bij haar hartsvriendin. Die stelde haar enigszins gerust dat visioenen en dromen vaak een symbolische betekenis hebben. Haar visioen zou betrekking hebben op sterke veranderingen in haar leven en die waren op dit moment in volle gang, een bewustwordingsproces waarin de sluier tussen hemel en aarde steeds doorzichtiger werd en waarin zij steeds dichterbij kwam bij de verwezenlijking van haar aardse dromen. Eveline was opgelucht dat haar vriendin, die medium was, een luchtige draai aan het voorval gaf. Toch bleef de gebeurtenis in haar hoofd sluimeren.

Als ouders merkten we als eersten haar verandering op. Haar inwendig vuurtje brandde anders. De felheid van haar vuur was niet gedoofd, maar straalde meer liefde en warmte uit. Haar bewustzijn was op een ander niveau gekomen, ze was nog sensitiever geworden. Ze voelde zich gelukkig, ondanks de zorgen over een niet altijd gevulde orderportefeuille. Dat was nu eenmaal de consequentie van de keuze om als kleine zelfstandige te werken. Het deed haar niet en ze vertrouwde op de kosmos en op haar positieve instelling. Maar er waren ook momenten waarop ze zich ellendig voelde als ze barstte van de hoofdpijn.

Op een zaterdagmiddag belde ze haar moeder hevig geëmotioneerd op. 'Ma, mijn hoofdpijn is zo ondraaglijk, ik wil vanavond ook nog

naar de verjaardag van mijn vriendin, maar dat trek ik niet.'

'Ik weet dat je niet van farmaceutische middeltjes houdt. Neem voor deze keer een paar aspirientjes om te ontspannen, ga lekker slapen en dan kan je vanavond naar het feestje van je vriendin.'

Na een paar aspirines en goed te hebben geslapen ging zij naar het feestje. Niets herinnerde meer aan de hoofdpijn van die middag. Vrolijk als altijd luisterde Eveline het feestje op met haar conversatie en dansdemonstraties, totdat aan het eind van de avond de pijn als sluipmoordenaar haar hoofd binnendrong. Ze nam vreemde verschijnselen waar, het leken wel hallucinaties en daarom vroeg ze een vriend om haar naar huis te brengen. Thuis gekomen dook ze half ontkleed in haar bed, kronkelend van de pijn. Ze had nauwelijks nog gevoel in haar benen, haar voeten voelden aan als een ijsklomp.

De dood komt voor haar niet geheel onvoorbereid, even is er die angst voor het onbekende voor een totaal verlies van bewustzijn waarin ze in een gapend donker gat dreigt te vallen. Dan knapt er iets in haar hoofd en ze voelt dat ze geen controle meer heeft over haar lichaam. Bij haar hart neemt ze een lichtflits waar en in een fragment ziet ze haar leven aan zich voorbij trekken. Ze wordt overweldigd door een buitengewone ervaring, een gevoel van absolute vrede, rust en veiligheid. Plots merkt ze dat ze zweeft en ziet zichzelf. Haar lichaam ligt in een verwrongen houding ondersteboven in bed, ontsierd door een grote bloeduitstorting over de gehele linkerkant van haar hoofd en lichaam.

Ik kan zintuiglijk waarnemen, flitst door haar hoofd. Alhoewel, het lijkt wel of ik dood ben, ik ben dood! Haar twee katten zijn de enige getuigen van haar stervensproces. Nerveus, de staart tussen de poten, voelen deze sensitieve dieren wat hun baasje is overkomen. Plotseling raakt ze in paniek. Wie zorgt er voor mijn poezen? Ik moet terug!

Maak je niet ongerust, daar wordt voor gezorgd, wordt zacht in haar hart gefluisterd.

Haar aandacht wordt getrokken door een bundel onbeschrijflijk mooi, stralend wit licht. De bron van dit licht, de poort van het Uni-

versum, lijkt oneindig ver weg. Ze wordt als een magneet naar het licht getrokken en ontglipt in een oogwenk het aardse bestaan en treedt de geestelijke wereld binnen. Als uit een droom ontwaakt Eveline. Dit is geen bovenzinnelijke ervaring, ik leef, denkt ze en beseft dat haar geest sterker is dan haar lichaam.

‘Welkom in de sferen van licht Eveline.’

Op dat moment ervaart ze een gevoel van warmte en liefde en ondergaat een totaal gevoel van gelukzaligheid. Ze bevindt zich in een stralende omgeving te midden van prachtige bloemen en fleurige heesters. De omgeving lijkt sterk op die van de aarde, alleen veel paradijselijker. Ze wordt omringd door geliefden die eerder de aarde hebben verlaten.

Eveline schreit tranen van geluk, het voelt als thuiskomen. Ze herkent haar geestelijke begeleider onmiddellijk aan het lichtblauw gewaad, met paarse strepen doorweefd. Nu pas merkt ze haar eigen gewaad op, dat om haar heen is gedrapeerd in prachtig turquoise.

‘Dit is je geboortedag in de Geestelijke Wereld Eveline,’ zegt haar begeleider Uriël. ‘Ruim 27 jaar geleden vond je wedergeboorte op de aarde plaats, toen werd ook je lot bepaald dat je op deze dag zou sterven, wat een geboorte is in de Geestelijke Wereld. Ik zal je de komende tijd begeleiden, totdat je op je definitieve afstemming bent. Tijdens je aardse leven heb je soms het contact met je ziel ervaren, je voelde liefde voor het leven en je medemensen en was afgestemd op het universum met een innerlijk weten dat alles energie is en dat de dood een overgang is naar een Geestelijke Bestaanswereld. Nu je hier bent zullen licht, liefde en energie zich sterker ontwikkelen en je zult een groeiproces doormaken waarbij je geleidelijk aan degene wordt die je werkelijk bent: “je ziel.”’

Tjonge, denkt Eveline, wat een mooie ervaring.

‘Uiteindelijk zal je in hogere lichtsferen komen waar je al je aardse banden volkomen zal kunnen loslaten. De kosmische wetten zullen je nader worden verklaard. Dat is essentieel voor het verdergaan naar je eindbestemming, want de mens is een kosmische reiziger, een Gods-

vonk die uiteindelijk het Goddelijke Al zal bereiken om in eenheid te komen met de kosmos.... God. Daartoe ben je reeds vele eeuwen op weg en zal het nog eeuwen duren voordat je einddoel is bereikt.’

Maar ik wil ook mijn ouders troosten, denkt Eveline.

‘Ik zorg ervoor dat je je eerst op mij afstemt,’ vervolgt Uriël met zachte stem, ‘want je zult spoedig aangetrokken worden door het verdriet van geliefden die je hebt achtergelaten op de Aarde.’

Het lijkt wel of Uriël mijn gedachten kan lezen, denkt Eveline.

‘Ja, ik lees jouw gedachten. Dat kan jij straks ook, want communicatie in de Geestelijke Wereld vindt via gedachtenoverdracht plaats. Gedachtekracht wordt ook aangewend om je te verplaatsen, op het moment dat je een bestemming in gedachten neemt ben je in een flits op de plaats van bestemming. Daarom controleer ik op dit moment dit proces bij jou, totdat je de gedachtekracht kunt leren beheersen. Dat vergt enige oefening.’

Jeetje, denkt Eveline, wat moet ik nog veel leren.

‘Het is nu tijd om je levensfilm stapje voor stapje terug te zien en vanuit een milde manier te oordelen hoe je in dit aardse leven hebt geleefd en gehandeld. Zie het als een leerproces voor de ontwikkeling naar een hoger bewustzijn.’

‘Ik ben benieuwd wat mijn missie op Aarde is geweest.’

‘Dat wordt ook duidelijk in die terugblik. Ik kan je reeds vertellen dat je een fakkeldrager bent geweest, iemand die anderen hielp in hun bewustwordingsproces. Jij verlichtte met je lichtje, jouw denkbeeldige fakkel, het spirituele levenspad voor anderen. Voor ouders en zusters was je een spirituele gids en vanuit de sferen van licht mag je straks je aanwezigheid als entiteit manifesteren, zodat zij jouw fakkel verder kunnen dragen.’

1. Familieherinneringen

Vanuit het standpunt van de jeugd is het leven een oneindig lange toekomst; vanuit het standpunt van de ouderdom een zeer kort verleden.

(A. Schopenhauer)

De toestand van Arie was de laatste weken sterk verslechterd en het zou niet lang meer duren of hij zou voorgoed zijn ogen sluiten. Twee dagen later stierf Arie op 88-jarige leeftijd in de eenzaamheid van een verzorgingstehuis.

Mijn zuster had me even van tevoren gebeld dat Arie's toestand was verslechterd, maar na twee en half uur rijden kwam ik te laat voor het definitieve afscheid van mijn vader. Ik wist uit ervaring dat veel mensen liever in eenzaamheid sterven en in feite was elk ziekenbezoek van de afgelopen maanden een continu afscheid. Ik hield veel van hem en zag hem meer als een vriend dan als vader. Toch kijk ik met gemengde gevoelens terug op zijn laatste levensdagen. Ik mis hem nu al, maar aan de diverse ziekenbezoeken heb ik een onbevredigd gevoel overgehouden. Wij hadden op die momenten elkaar weinig te vertellen, de diepgang van een gesprek stokte al snel. Ik weet dat aan mezelf, omdat ik met mijn hoofd er niet altijd bij was. In die periode had ik de nodige werkstress en zat op dat moment te veel in mijn rationele denken. Beiden wisten we dat de dood op de loer lag en elk moment het leven zou kunnen opeisen, toch werd er nauwelijks over gesproken. Misschien was het een taboe om expliciet met je ouder over de aankomende dood te praten en kon slechts tussen de regels door worden opgemaakt wat zijn laatste wensen waren. Of had het te maken met het feit dat veel mensen van de vooroorlogse generatie de diepere lagen van hun emoties nooit toonden, gehard als ze waren door hun sobere en strenge opvoeding, de armoe in de crisisjaren en de verschrikkingen van de Tweede Wereldoorlog?

Ik voel verdriet in me opkomen en besluit naar de muziek te luisteren die tijdens de afscheidsplechtigheid van mijn vader is gespeeld. Mijn innerlijk vertelt me om verdriet niet uit de weg te gaan, integendeel, juist te omarmen. Ik zet de CD op met het vioolconcert van Mendelssohn Bartholdy, in het bijzonder gaat het om het tweede deel, andante, dat erg melancholisch klinkt. De muziek raakt me in mijn ziel, ik mijmer weg in herinneringen aan mijn vader en dat beroert me op een manier die ik niet voor mogelijk houd. Ik krijg een visioen van een witte doodskist die in een aula staat, geheel gehuld in bloemen. In die kist ligt een geliefde. Maar het is niet mijn vader, het is mijn jongste dochter Eveline! Ik schrijf dit toe aan de melancholie van de muziek die wel heel vreemde fantasieën bij me teweegbrengt. Mijn gedachten dwalen af naar het verleden. Terugblikken doen alleen stervenden, komt er in me op, maar eigenlijk sterft het verleden elke dag een beetje, als je ervan bewust wordt dat je oude en vaak minder goede ervaringen kunt omzetten in nieuwe perspectieven. Via mijn derde oog zie ik mijn vader voor me, in verschillende facetten van zijn leven. Ik vond hem een ontegenzeggelijk oude ziel, charmant, vriendelijk, met een open hart voor iedereen, kortom, een rasoptimist die onder alle omstandigheden vreugde en vrolijkheid uitstraalde. Er moest heel wat gebeuren om hem kwaad te krijgen.

Positieve veranderingen in de maatschappij gaan veel te langzaam, komt er in mijn gedachte op, vooral bewustzijnsveranderingen verlopen heel traag. Terugkijkend naar de generatie van mijn vader die amper een eeuw geleden werd geboren, dringt het tot me door dat die gedachtegang erg betrekkelijk is. In de prille jeugd van Arie overheersten in het straatbeeld de fiets, paard en wagen en voor de straatverlichting was men nog aangewezen op gaslampen. Het elektriciteitsnet bevond zich in die tijd nog in een pioniersfase. Arie maakte het einde mee van de Tweede Wereldoorlog, dat samenvalt met het begin van de Koude Oorlog, de dreiging van de atoombom, een ongekende bevolkingsgroei, het begin van het ruimtevaarttijdperk en een sterke

welvaartstoename. Bij het inluiden van het digitale tijdperk, aan het eind van de vorige eeuw, maakte Arie een transformatie mee van de wereld die door de ontwikkeling van de telecommunicatie 'kleiner' was geworden. De scheiding van miljarden mensen over grote afstanden werd opgeheven door televisie, internet en mobiele telefonie. Het besef dringt tot me door dat generaties worden gevormd onder invloed van de tijd. Voor de generatie van Arie overheerste een collectief- en solidariteitsgevoel, maar in de herfst van zijn leven was de tijdgeest drastisch veranderd in een sterk geïndividualiseerde maatschappij.

In een flashback passeert de familiegeschiedenis van mijn voorouders de revue, waarover zowel komische als trieste anekdotes bekend zijn. Diepgaand stamboomonderzoek heeft me nooit geïnteresseerd. Wat kan het me schelen of voorouders uit een vervlogen tijdperk, arm, rijk, beroemd of van adel waren. Bij de gedachte aan mijn betovergrootouders kan ik me nog iets voorstellen, een beeld dat nog versterkt werd door het relaas van de familie. Gekscherend had ik eens tegen een kennis, die genealogie als hobby had, gezegd of hij bij één van zijn voorouders een piratenverleden had aangetroffen. Enigszins beledigd gaf de persoon te kennen dat hij van een adellijke tak afstamde en daar buitengewoon trots op was. Dus toch roofriders, dacht ik op dat moment.

Mijn betovergrootvader van vaders kant was een handelsreiziger van joodse afkomst uit Amsterdam die Abraham heette. Op latere leeftijd verhuisde hij naar Rotterdam en huwde een jonge niet-joodse vrouw. Ze was zwanger, waarschijnlijk had Abraham op een van zijn handelsreizen bij haar een kind verwekt. Hiermee hield de joodse lijn in de stamboom op, omdat het verwantschap via de vrouw loopt. Ik vond dat niet onlogisch, de vrouw was immers degene die met de meeste zekerheid kon weten van wie het kind was. Na de Tweede Wereldoorlog bleek dat het grootste deel van de joodse familie uit Amsterdam

in diverse Duitse concentratiekampen om het leven te zijn gekomen. Veel mensen waren na de bevrijding verwonderd dat Henk, de zoon van Abraham, de oorlog had overleefd, want opa Henk had uiterlijke kenmerken van een jood. Ik heb me vaak afgevraagd waarom die kenmerken zo specifiek zijn, want een klein postuur, een zwarte bos haar, slimme ogen en een grote neus tref je in elke cultuur wel aan.

Pas vele jaren later krijg ik de bevestiging van dit oorlogsdrama door mijn jongste dochter Eveline aangereikt. Eveline woont en werkt in Den Bosch en wandelt regelmatig in die omgeving, maar telkens wanneer ze langs een bepaalde plek loopt krijgt ze hoofdpijn en een misselijk gevoel. Aan een vriendin vraagt ze om mee te gaan tijdens een wandeling, want hier moet toch een verklaring voor zijn. Het antwoord is snel gevonden. Eveline realiseert zich niet dat ze tijdens haar wandeling Kamp Vught passeert. Ze gaan Kamp Vught binnen en Eveline loopt als in trance regelrecht naar een gedenkplaat die zich achter in het kamp bevindt. Haar ogen vinden direct haar familienaam waarop Sara Orgelist is vermeld, die in 1942 op 11-jarige leeftijd is omgekomen in Sobibor.

Samen met mijn vrouw Maria heb ik een paar weken later kamp Vught bezocht. We waren voorbereid, maar het blijft een aangrijpend moment. Maria en ik herkennen die beklemmende energie onmiddellijk. In onze jonge jaren, tijdens een vakantie in de Elzas raakten we tijdens een wandeling volkomen uitgeput, beiden strompelden we voort en Maria was sterk geëmotioneerd. Pas na bestudering van de wandelkaart werd duidelijk dat we langs een omvangrijk slagveld uit de Eerste Wereldoorlog waren gelopen. De negatieve energie was nog steeds voelbaar alsof gesneuvelde soldaten nog steeds aan het vechten waren.

Ik zit heerlijk te dagdromen en mijn gedachten dwalen af naar de jeugd van mijn vader Arie. Henk, de enige zoon van Abraham, had een gezin gesticht met vijf kinderen. Arie was de op een na oudste zoon. Hij groeide op in een socialistisch gezin in de jaren '20 van de

vorige eeuw. Het waren vrijdenkers die religie als onwaar beschouwden en vonden dat die gebruikt werd als rechtvaardiging voor slavernij en oorlogen. Opa Henk had een goed betaalde baan als letterzetter bij een landelijk dagblad, intensief handwerk dat tegenwoordig door een computer wordt verricht. Van oma rest slechts een vage herinnering, een vrouw met een lieve uitdrukking op haar gelaat, droeve ogen en altijd een kotsbakje bij de hand om haar longinhoud te ledigen. Ze is niet oud geworden.

Wat was het contact met mijn grootouders toch oppervlakkig toen ik klein was. Knuffelen was voor die generatie, maar ook voor mijn ouders, een tamelijk onbekend verschijnsel. Ze beseften nauwelijks dat in een klein kind, die op het sociale en emotionele vlak nog het nodige moest ervaren, een volwassen ziel schuilging.

Opa Henk stond graag in het middelpunt van de belangstelling. Hij was een levensgenieter en liet zich graag door kennissen en vrienden omringen, schonk een goede borrel en sloofde zich graag uit op feestjes en partijen. Op Sinterklaasfeesten heeft hij zich een paar keer goed uitgesloofd en die herinneringen staan nog steeds in mijn geheugen gegrift. Opa Henk zou zijn kinderen, die allang niet meer in Sinterklaas geloofden, verrassen door voor Sinterklaas te spelen. Hij huurde daarvoor de nodige attributen, zoals een mantel en een mijter en verkleedde zich op de avond van 5 december op zolder. Opa was nogal klein van postuur en de mantel was aan de lange kant. Bij de eerste de beste trede struikelde de 'Goed Heilig Man' en belandde bont en blauw op de begane grond, al vloekend en tierend. Twee weken ziekteverlof waren niet genoeg om zijn dadendrang te stoppen. Het jaar daarop besloot hij het grootser aan te pakken. Deze keer verkleedde hij zich op de zolder van de burens en pronkend schuifelde de heilige sint via het dak naar het zolderraam van zijn huis, dat oma op een kiertje had gezet. Op het moment dat hij het door zolderraam stapte donderde hij in het ijskoude water van de waskuip die oma was vergeten weg te zetten.

Opa Henk zorgde ervoor dat zijn kinderen een goede opleiding

genoten. Behalve Arie, die gaf er na de lagere school de brui aan en zocht een baantje in de handel en verdiende daarmee een goede boerham. Hij ontmoette Johanna en maakte haar zwanger. Binnen het gezin was hij niet de enige, ook zijn twee broers moesten vroegtijdig trouwen, aan testosteron ontbrak het hun niet.

Er brak voor Arie en Johanna een moeilijke tijd aan. Kees, de vader van Johanna, was woedend en teleurgesteld over het onvoorzichtige gedrag van zijn dochter. Hij vond dat haar partnerkeuze niet deugde en reageerde aartsconservatief door zijn dochter de deur te wijzen. Terloops vergat hij zijn eigen jeugd, waarin ook hij een buitenechtelijk kind verwekte. Pas lang nadat het kind geboren was en mede op aandringen van familie en vrienden was Kees in het huwelijksbootje met Truus gestapt. Het huwelijk vond plaats even voor het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog waarin Nederland door het uitroepen van neutraliteit door het oog van de naald kroop.

De 'Roaring Twenties' die daarop volgde was een bewogen periode, er heerste optimisme en er was sprake van economische groei. Duitsland was overwonnen en ging gebukt onder zware herstelbetalingen die ze niet te boven zouden komen, waarmee de basis werd gelegd voor een Tweede Wereldoorlog. De beurskrach in 1929 mondde uit in een grote depressie en was het voorspel tot die oorlog. Kees en Truus kregen in deze roerige periode drie kinderen, een zoon en twee dochters. Het jongetje overleed na een jaar. Truus kreeg ook een aantal miskramen als gevolg van de rhesusfactor waartegen in die periode nog geen antistoffen waren. Zij was van huis uit protestant, had zich in haar jeugd ervan vervreemd, maar zag haar leed als een teken dat haar geloof op de proef werd gesteld. Heel haar leven bleef ze trouw aan haar geloof, de bijbel was voor haar een troost. Kees boeide het echter niet en bleef overtuigd socialist. Truus overleefde uiteindelijk iedereen in haar generatie, ze werd 99 jaar en evenaarde daarmee de leeftijd van haar vader.

In het tijdsgewricht waarin mijn (bet)overgrootouders leefden was

er sprake van een grote kindersterfte, de levensverwachting van zuigelingen in het eerste jaar was nog geen 40 procent. Handen wassen met zeep, om de verspreiding van schadelijke ziektekiemen en bacteriën te voorkomen, was eind van de 19e eeuw nog een onbekend fenomeen. De grachten in de grote steden waren open rioleringen en de stank was soms niet te harden. De leefomstandigheden, met name voor de mensen die in armoede leefden, was bedroevend slecht. Men woonde in krotwoningen zonder wasgelegenheid of fatsoenlijk drinkwater. Grote gezinnen sliepen vaak in kleine en benauwde ruimtes. De gemiddelde leeftijd rond 1860 lag slechts op 35 jaar. Desondanks werden de meeste mensen in die tijd behoorlijk oud. Ik had statistisch berekend dat in die periode de gemiddelde leeftijd op 75 jaar zou liggen als de hoge kindersterfte niet zou worden meegerekend. Onmiddellijk schiet er een kritische gedachte door mijn hoofd en kom tot de conclusie dat anderhalve eeuw later de levensverwachting, die op dit moment ongeveer 81 jaar is dus niet zo spectaculair is toegenomen als wordt beweerd. Desondanks dringen de politiek en de pensioenfondsen ons een ander beeld op. Ik kom tot de conclusie dat vroeger veel kinderen stierven door gebrek aan hygiëne en tegenwoordig mensen ziek worden van overmatige stress en giftige stoffen uit voeding en medicijnen en door het inademen van vervuilde lucht.

Arie en Johanna trouwden en konden tijdelijk hun intrek nemen bij de ouders van Arie. Hun dochttertje werd twee maanden te vroeg geboren en verbleef drie weken in een couveuse voordat ze levensvatbaar was.

De handel in de crisistijd van voor de Tweede Wereldoorlog stakte en Arie werd werkloos. Om voor zijn gezin te kunnen zorgen werd hem een baan aangeboden in de werkverschaffing. Eigenlijk was dit geen echte baan, maar het werd door de overheid verplicht gesteld voor werklozen die ongeschoolde arbeid moesten verrichten. Het was zeer zwaar werk, waarbij in grote werkploegen kanalen moesten worden gegraven met slechts een handschop en een kruiwagen ter

beschikking. Weken van meer dan vijftig uur waren normaal, waarbij ook op zaterdag werd gewerkt voor een uitkering van amper 2 gulden per week, nauwelijks voldoende om een gezin te onderhouden. De werklozen die dit fysiek zware werk niet meer aankonden kregen geen steun meer en waren aangewezen op de armenzorg, te vergelijken met de voedselbank van tegenwoordig.

De Tweede Wereldoorlog ligt in het verschiep en voor mijn ouders braken ellendige tijden aan. Johanna was zwanger van haar tweede kindje toen op 14 mei 1940 de bommen vielen in het centrum van Rotterdam en binnen amper 15 minuten de stad haar ziel verloor. Zij woonden even buiten het centrum en hadden geluk dat hun huis niet werd geraakt. De ouders van Johanna hadden minder geluk. Naast hun huis sloegen de bommen in en ze konden ternauwernood uit huis vluchten. Zij verloren al hun bezittingen in de brand die daarna uitbrak. Vrienden van hen overleefden het bombardement niet. Angstig als ze waren zochten ze bescherming en onderdak bij de burens aan de overkant van de straat. Een voltreffer maakte een einde aan hun levens. Hun eigen huis bleef als enige in de straat intact, hoe wreed kan het noodlot zijn.

Tijdens de Duitse bezetting in 1941 baarde Johanna haar tweede dochter. De Nazi's waren inmiddels gestart met het inschakelen van Nederlandse arbeiders voor de wapenindustrie. De werklozen kwamen als eerste in aanmerking voor gedwongen arbeid. Arie had als werkloze arbeider reeds verschillende oproepen gekregen voor verplichte arbeid, maar voelde er niets voor om als slaaf te gaan werken voor de bezetter en probeerde zijn oproep op verschillende manieren te traineren, onder andere met een doktersverklaring dat hij kaakproblemen had. Ook heeft hij overwogen om met zijn gezin onder te duiken bij kennissen in Noord-Limburg. Maar in de laatste brief die hij van de 'Leiter für Arbeitsbereich' ontving werd gedreigd met deportatie van het gehele gezin. De angst dat zijn gezin iets zou overkomen greep hem teveel aan en hij melde zich met tegenzin aan. Eind 1942 werd hij op transport gesteld voor verplichte arbeid in Nazi-